

Jutlus Nõos P, 30.12.12 kell 11.00, jõuluaja I pühapäev

Lektsioonid: Js 25:1,4–5; Gl 4:3–7

Pihikõne: Nl 3:39

Jutlus: Lk 2:33–40

Laulud: 462 (1–5); 62 (1–3, 4); 26 (1–3); 33 (1–8)

Jeesuse isa ja ema panid seda imeks, mida tema kohta räägiti. Ja Siimeon õnnistas neid ja ütles Maarjale, tema emale: „Vaata, see laps on seatud languseks ja tõusuks paljudele Iisraelis ja tähiseks, mille vastu räägitakse – ja sinu endagi hinge läbibistab mõõk –, et tuleksid ilmsiks paljude südamete mõtted.” Seal oli ka prohvet Hanna, Penueli tütar, Aaseri suguharust, kes oli kõrgesse ikka jõudnud. Ta oli mehega elanud seitse aastat pärast oma neitsipõlve ja lesk olnud kuni kaheksakümne neljanda eluaastani. Tema ei lahkunud pühakojast, vaid teenis Jumalat ööd ja päevad paastumiste ja palvetamistega. Tema tuli sel tunnil sinna ja ülistas Jumalat ning kõneles Jeesusest kõigile, kes ootasid Jeruusalemma lunastust. Kui nad olid täitnud kõik, mis tuli teha Issanda Seaduse järgi, siis nad pöördusid tagasi Galileasse oma külla Naatsaretti. Laps aga kasvas ja sai tugevaks ning täitus tarkusega. Ja Jumala arm oli tema peal.

Tänase pühapäeva teema meie kirikukalendris on Püha Perekond. Püha Perekonna all mõistetakse läänekatoliikluses Jeesuslast koos ema Maarja ja Joosepiga.

Mida aga õigupoolest tähendab perekond?

1994. aastal ilmunud „Eesti entsüklopeedia“ järgi on perekond „ühiskonna algüksus, abielupaar koos järglaste ja lähisugulastega, kes moodustavad leibkonna. Perekonna tähtsaimad funktsioonid on soojätkamine ning laste kasvatamine ja sotsialiseerimine.“

Kaasaegse „Briti entsüklopeedia“ veebiversiooni järgi on perekond „isikute rühm, mida ühendavad abielu-, vere- või lapsendamissidemed, mis moodustab ühe leibkonna ja mille sees need isikud suhtlevad üksteisega vastavalt nende ühiskondlikele rollidele, milleks on tavaliselt abikaasa, vanema, lapse ja õe-venna roll.“

Kui neid kahte definitsiooni võrrelda, siis esimeses on rõhutatud perekonna sotsiaalset aspekti, teises mitte, ehkki see tuleb kõne alla vastava artikli hilisemas osas. EE 1994. aasta definitsioon näib seega enam konservatiivse ühiskonna perekonna definitsioonina, EB definitsioon aga liberaliseeruva ühiskonna perekonna definitsioonina.

Tuleb tõdeda, et viimase 200 aasta jooksul, alates tööstusrevolutsioonist on õhtumaal perekonna mõiste tasapisi muutunud. Näib, et kaasaegses maailmas toetuvad ühiskondlik korraldus ja riiklik struktuur järjest vähem perekonnale ning järjest enam poliitilistele ja majanduslikele kokkulepetele, samuti ideoloogiatele. Esiplaanile on tõusnud üksikisiku vabadused, vähemuste õigused, rahvusvahelised kokkulepped jms, mis justkui peaksid asendama perekonna institutsiooni ühiskonna ja riikluse aluskivina.

Ent vaadeldes, kuidas sobivad need kaks põhimõttelist arusaama perekonnast – konservatiivsem ja liberaalsem – kokku Püha Perekonnaga? Sest on ju Püha Perekond kristlastele kindlasti, rohkem või vähem, eeskujuks arusaama kujundamisel perekonnast.

Pühas Perekonnas on abielupaar Joosep ja Maarja ning järeltulija Jeesus, kes, nagu öeldakse Lk 2:51, elas oma vanematega koos ja „oli neile allaheitlik“. Pole kahtlust, et Joosep ja Maarja suutsid Jeesusele tagada turvalise keskkonna kasvamiseks ja hoolitsesid tema sotsialiseerimise eest. Kõneleb ju Mt 2 meile sellest, kuidas Jeesuse vanemad koos lapsega kuningas Heroodese viha eest Egiptusesse põgenesid ja hiljem, samuti turvakaalutlustel, kaugemale Heroodese järeltulijast Naatsareti linna elama asusid. Samuti jutustatakse Lk 2:39jj meile, kuidas Jeesuse vanemad Jeesuse pärast muretsesid ja tema eest hoolt kandisid. Jeesusel oli ka vendi ja õdesid, kellega suhtlemine õpetas teda paremini sotsialiseeruma ja oma ligimesega arvestama.

Seega võib öelda, et Püha Perekond ei vastandu mingilgi määral nn konservatiivsele arusaamale perekonnast kui ühiskonna algüksusest, mis loob pere lastele pereisa ja -ema hoole all turvalise paiga kasvamiseks ja sotsialiseerumiseks. Joosepi ja Maarja perekond oli tavaline Iisraeli perekond.

Teisest küljest on Pühal Perekonnal võrreldes n-ö konservatiivse perekonna definitsiooniga üks põhimõtteline erinevus: nimelt pole Püha Perekonna funktsiooniks soojätkamine tavapärasel, bioloogilises tähenduses. On ju Jeesus ise sündinud Püha Vaimu läbi neitsi Maarjast ja Jeesusel endal polnud lapsi. Just see asjaolu muudab Joosepi ja Maarja perekonna pühaks, sidudes ta kõrgema, jumaliku eesmärgiga vabastada inimkond patust.

Tõsi, ka Püha Perekonna tähtsamaks funktsiooniks on soojätkamine. Ainult et mitte bioloogilises mõttes. Meenutame, mida ütleb Jeesus inimesele, kes tuleb talle teatama, et tema ema ja vennad tahavad temaga rääkida. Mt 12:49–50 järgi sirutas Jeesus jüngrite poole ja ütles: „Ennäe, mu ema ja mu vennad! Sest kes iganes teeb mu Isa tahtmist, kes on taevas, see on mu vend ja õde ja ema.”

Seega on Jeesusel palju vendi ja õdesid, kes pole temaga veresugulased. Need on tema jüngrid. Meie KLPR laul 269 ütleb samuti: „Sa ära Kristust unusta, Ta sündis sulle vennaks“. Jeesus on vend meile kõigile, kes me Temasse usume. Samas oleme me Pühas Vaimus üksteise vennad ja õed. Kirik, Kristuse ihu on samuti üks suur perekond. Ja ehkki selle perekonna liikmed ei pruugi olla üksteisega seotud abielu-, vere- või lapsendamissidemete kaudu, on nendevahelised suhted üsna sarnased pereliikmete omavaheliste suhetega. Üksteist aidatakse ja lohutatakse, vajadusel aga ka õpetatakse ja manitsetakse.

Võib tekkida mõte, et kristlik arusaam perekonnast kui Püha Vaimu läbi seotud inimeste ringist, kus pole juuti ega kreeklasi, orja ega vaba, meest ega naist (Gl 3:28), vastab eelkirjeldatud liberaalsemale arusaamale perekonnast. Pole ju Kiristuse kogudusel vajadust olla ühiskonna algüksus, sest Jumala riigis kehtivad teistsugused seadused kui ilmalikus riigis, nimelt Püha Vaimu seadused.

Siiski nägime, et just Püha Perekonna näide õpetab meid hindama traditsioonilist perekonda, milles on hoolitsevad isa ja ema ning nende lapsed, keda vanemad kasvatavad ja valmistavad ette saama ühiskonna täisväärtuslikeks liikmeiks. See, milline roll saab osaks perekonnas järeltulijaile – kas ilmalik või vaimulik – sõltub juba Jumala tahtest, mille üle inimene ei pea muretseda.

Seega on kristlik arusaam perekonnast ilmaliku ühiskonna mõttes pigem konservatiivne, kuid samas arvestav ka muude inimsuhetega, mida juhib Püha Vaim.

Tänane kirjakoht pakub meile selleks ühe tore näite. Nimelt jutustab evangelist Luukas lisaks Jeesusele ja tema vanemaile ka kahest inimesest, kellega Püha Perekond Jeruusalemma templis kohtus. Need olid vana Siimeon ja Hanna.

Lk 2:26 on öeldud, et Püha Vaim oli Siimeonile ennustanud, et ta ei sure enne, kui ta on näinud Issanda Messiat. Püha Vaimu ajal oligi ta nüüd tulnud templisse ja kohanud Jeesuslast koos tema vanematega. Ta võttis Jeesuslapse süle ja ütles kuulsad Siimeoni õnnistussõnad: „Issand, nüüd sa lased oma sulasel lahkuda rahus oma ütlust mööda, sest mu silmad on näinud sinu päästet, mille sa oled valmistanud kõigi rahvaste silme ees: valgust, mis on ilmutuseks paganale, ja kirkust sinu rahvale Iisraelile.” Samuti tuli Püha Vaimu ajal Jeesuse perekonna juurde 84-aastane vana naine Hanna ja rääkis Jeesusest kõigile, kes ootasid Jeruusalemma lunastust.

Nende kahe vana ja vana inimese käitumine meenutab väga vanavanemate käitumist. Nad on üllatavalt Jeesuslapse sünni üle ja temaga kohtumise üle ning soovivad ja paluvad talle kõigest südamest õnnistust. Siimeon jagab ühtlasi ka prohvetlike ennustussõnu, mida vanemad inimesed noorematele oma elukogemusest ikka jagavad: „Vaata, see laps on seatud languseks ja tõusuks paljudele Iisraelis ja tähiseks, mille vastu räägitakse – ja sinu endagi hinge läbib möök –, et tuleksid ilmsiks paljude südame mõtted.”

Jeesusel on ju ka päris vanavanemad, Maarja vanemad Joakim ja Anna, kellest räägib apokrüüfne proto-Jaakobuse evangeelium, kuid piiblikaanon isegi ei maini neid. Nõnda saab Jeesus endale vanavanemad ka Püha Vaimu läbi: Siimeoni ja Hanna. Ehk võib neid kahte elatanud usklikku inimest võrrelda ristivanematega, võib-olla siis risti-vanavanematega?

Nagu ülal öeldud, moodustavad Püha Perekonna traditsioonilises tähenduses Maarja, Joosep ja nende poeg Jeesus. Kuid kas ei või ka kõiki neid inimesi, kes on ristitud veest ja Vaimust ning saanud Jumala kutse teha Püha Vaimu tegusid, nimetada Püha Perekonna liikmeiks? Arvan, et võib. Elagem siis väärilt selle parima perekonna liikmeina, unustamata ka oma maist perekonda! Aamen.